

Jakub Palm, Adrianna Płoskonka

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Konferencja: *Filozofikon 2016*. *Konwent i Konferencja Naukowa*

Kraków, 22 maja 2016

Utwory popkultury powstają niczym grzyby atomowe przed deszczem promieniotwórczym. Nieliczni dostrzegają filozoficzny ładunek, jaki ze sobą niosą¹.

Odnalezienie wątków filozoficznych w utworach kultury popularnej nie zawsze przychodzi jej odbiorcom łatwo, niezależnie od tego, czy owe treści są przekazywane otwarcie, czy też nie. Również istoty na co dzień parające się filozofią nieraz skłonne są bagatelizować wkład anime, gier tudzież komiksów w rozwój dziedziny. Cykl *Filozofikon. Konwent i Konferencja Naukowa* to próba odwrócenia tych trendów poprzez zaproponowanie fandomom i środowiskom akademickim atrakcyj-

nej formy spotkania; za taką uznano połączenie, jak sama nazwa wskazuje, konwentu fanowskiego i konferencji naukowej.

Tegoroczne wydarzenie to efekt kooperacji Koła Naukowego Studentów Filozofii Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie oraz stowarzyszenia Krakowska Sieć Fantastyki. Lic. Jakub Palm (prezes Koła) i lic. Adrianna Płoskonka (członkini Koła) nawiązali szeroką współpracę: Dawid Cichy (prezes stowarzyszenia), służący radą na każdym etapie, mgr Justyna

¹ Opis, <https://filozofikon.wordpress.com/popzednie-edycje-previous-editions/filozofikon-2016/opis/> (10.09.2017).

Figas-Skrzypulec, w pełni zasłużenie mianująca się „pierwszą pomocnicą”, Hubert „Bożo” Spyrzyński, odpowiedzialny za obsługę i logistykę, oraz inż. Aleksandra Szema, twórczyni logo oraz *kawaii* maskotki o imieniu Filozofik, dołożyli wszelkich starań, by *Filozofikon 2016. Konwent i Konferencja Naukowa* sprostał oczekiwaniom.

Inauguracyjna edycja odbyła się 22 maja w Artetece Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie i Pauzie In Garden; ich poszczególnym przestrzeniom nadano nazwy nawiązujące do greckiej filozofii starożytnej: Diada, Enneada, Hyle, Jednia, Nous i Tetraktys. Wstęp był wolny. Sumarycznie rzecz ujmując, w imprezie wzięło udział blisko 200 unikalnych istot – z czego 9 to goście specjalni – zaś jej program oferował: 20 prelekcji, 3 stoiska z gadżetami, 2 konkursy z nagrodami, 2 zajęć warsztatowych, 1 *games room*, 1 panel dyskusyjny i 1 spotkanie autorskie. Ich simultaneousne odbywanie się w różnych miejscach na przestrzeni dnia stanowiło konieczność z uwagi na ograniczenia czasowe.

(Bywalców konwentów taka gama atrakcji nie powinna zaska-

kiwać. Czym zatem *Filozofikon 2016* różnił się od tego typu wydarzeń? Otóż część poświęconą prelekcjom przygotowano zgodnie ze standardami akademickimi – przeprowadzono selekcję zgłoszeń na zasadach *call for papers*, spełniono wymogi formalne dotyczące krajowych konferencji naukowych, zaoferowano prelegentom możliwość przesłania tekstów do recenzowanej publikacji pokonferencyjnej; rozwiązania te miały podnieść jakość wystąpień, a także umożliwić akademikom wliczenie udziału czynnego do dorobku.)

W tematykę imprezy wprowadził jeden z gości specjalnych, dr Adam Workowski (Instytut Myśli Józefa Tischnera, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) wykładem inauguracyjnym *Filozofia w popkulturze*. Marta Adaśko (Uniwersytet Jagielloński) w *Literaturze fantasy w perspektywie ideologii. O mechanizmach władzy w „Carpe jugulum” Terry’ego Prachetta* zaprezentowała światopoglądowe zaangażowanie omawianego utworu, kładąc nacisk na fabularne wątki polityczne. Odpowiadając na pytanie zadane w tytule: *Czy filozofowie mogą myśleć o elektronicznych owcach?*,

nawiązujące do słynnej powieści Philipa K. Dicka, mgr Daria Chibner (Uniwersytet Warszawski) wskazała na przenikanie się dyskursu naukowego i kultury popularnej. Z przyczyn od siebie niezależnych mgr Justyna Czupełka (Inspirownik Artystyczny, Uniwersytet Łódzki) nie mogła pojawić się na *Filozofikonie 2016* i wygłosić referatu *Homo aestheticus i homo melancholicus, czyli o dwóch obliczach człowieka „zlokalizowanego” na styku terażniejszości i przyszłości (w odniesieniu do filmów „Kongres” oraz „Ona”)*, w którym planowała ukazać dopełnianie się postawy subiektywnego postrzegania czasu i uwikłania, także emocjonalnego, w sferę materialną. W referacie *Rozrywka czy może coś więcej? O dialogach filozoficznych między europejską „literaturą wysoką” a mangą i anime* Kamila „Lasaira” Grabowska-Derlatka (2. Społeczne Liceum Ogólnokształcące Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Warszawie, Klub Sportowy Master Film) zanalizowała obecność europejskich toposów filozoficznych w wybranych japońskich sztukach wizualnych. Ontologia uniwersów sztandarowych utworów Johna Ronalda

Reuela Tolkiena i Clive’a Staplesa Lewisa stanowiła przedmiot rozważań referatu *„To wszystko jest u Platona!” (Digory, „Ostatnia bitwa”)*. *Narnia i Śródziemie w świetle filozofii platońskiej i neoplatońskiej* lic. Magdaleny Dudek (UPJPII). Wystąpienie mgr Justyny Figas-Skrzypulec (UPJPII) *Czy „Doktor Who” jest serialem feministycznym?* było okazją do przyjrzenia się kwestiom takim jak małżeństwo, współpraca kobiet z mężczyznami i reprezentacja, przedstawionym w owym cyklu telewizyjnym. Mgr Paweł Gwiazdziński (UJ, Uniwersytet Śląski), bazując na osiągnięciach kognitywistyki, zrekonstruował stan umysłów tytułowych bohaterów jego prelekcji *Problematyka ucieśnienia w kognitywistyce na przykładzie postaci Deadpoola i Shinniego (Parasycy)*. Z kolei wystąpienie *Duch w kłęczu. „Ghost in the Shell: Stand Alone Complex” a schizoanaliza*, które wygłosił mgr Michał „Hagbard Celine” Jutkiewicz (Krakowskie Stowarzyszenie Komiksowe, Małopolskie Studio Komiksu, UJ), zestawiło wątki filozoficzne poruszone w rozpatrywanym anime z myślą Gilles’a Deleuze’a i Félix’a Guat-

tarięgo. Mgr Marcin Krupa (UŚ) w referacie *Ontologia świata granego w świetle filozofii George'a Berkeleya i Gottfrieda Wilhelma Leibniza. Esse est percipi a gry fabularne* zaprezentował bycie postrzeganym jako istotę światów gier RPG. Marta Maliszewska (UW) w wystąpieniu *Prince – książkę kampu* zdefiniowała omawianą estetykę, posiłkując się twórczością muzyka Prince'a Rogersa Nelsona. W „*You've come a long way, baby*”. *Kobiece wizerunki reklamowe a rozwój myśli feministycznej na przełomie XX i XXI wieku* mgr Natalia Michna („Estetyka i Krytyka”, UJ) prześledziła, jak przedstawianie kobiet w materiałach promocyjnych ewoluowało od strażniczek domowego ogniska do zjawisk *genderqueer*. Paweł „Nietoperek” Mirowski (Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie) w prelekcji „*Krypton Platona*”. *O idealnym państwie pokazanym w filmie „Man of Steel”* porównał zaprezentowany w owym utworze konstrukt polityczny z odpowiednikiem rodem z pism greckiego idealisty. W referacie *Otwarty dostęp do informacji jako gwarant bezpieczeństwa publicznego? „Akira” –*

„*Kraina Lodu*” – „*Wojna domowa*” lic. Palm (Stowarzyszenie Amnesty International, UPJPII) rozpatrzył różne konsekwencje przymusowego ujawniania superbohaterskich zdolności i tożsamości. Lic. Płoskonka (UJ, UPJPII) w *Kartezjańskim dualizmie psychofizycznym z perspektywy popularnej serii „Supernatural”* („*Nie z tego świata*”) skonfrontowała wątki z 6. sezonu tytułowego serialu z problemem stosunku umysłu do ciała. W wystąpieniu *Nietzscheańskość w dyskursie popkulturowym. Antropologiczna refleksja serialu „Andromeda”* mgr Jacek Skrzypek (UJ) zinterpretował uwarunkowania narracji dotyczącej gatunku zwanego Nietzscheanami, występującego w rozpatrywanym utworze. Obecności religii i jej postrzeganiu w Whoniwersum przyrzła się mgr Magdalena „Lierre” Stonawska (Gallifrey.pl, UJ) w *Elementach religijnych w serialu „Doktor Who”*. W wystąpieniu „*Żołnierze wyklęci*” kontra „*burżuazja*”. *Polityczne interpretacje „Gwiezdnych wojen”* lic. Agnieszka „Sayo” Urbańczyk (UJ) wskazała na przyczyny otwartości interpretacyjnej space opery George'a Lucasa. Mgr Paweł Zaborowski

(UJ) w *Popkulturowych inspiracjach okultyzmu*. Przykładzie magii chaosu przedstawił wzajemne zainteresowanie duchowości alternatywnej i kultury popularnej. Zaś mgr Marzena „Merlinek” Żemejda-Zybura (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie) w referacie *Między propagandą a popkulturą – uwagi o powieści milicyjnej* przyjrzała się unkcjonowaniu owej odmiany w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Stoiska z gadżetami dały szansę zdobycia pamiątek z *Filozofikonu 2016*. Poza koszulkami, przypinkami i torbami przedstawiającymi maskotkę znalazły się też interesujące książki, dostarczone przez jednego z partnerów – Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS. Osobną ofertę, w tym kubków i poszewek z nadrukiem, przygotował My Little Workshop.

W ramach jednego z konkursów, *Fantastycznej prelekcji*, wszyscy mogli anonimowo oddawać głosy w celu wyłonienia trzech najlepszych referatów; bierne prawo wyborcze nie przysługiwało organizującemu oraz inaugurującemu gościowi specjalnemu.

Zwycięstwo przypadło lic. Dudek, mgr. Jutkiewiczowi i lic. Urbańczyk. Z kolei narracyjny *PopQuiz filozoficzny* – przeprowadzony przez lic. Stefana Bocheńskiego (Gallifrey.pl, UJ) i mgr. Michała Zabdryra-Jamroza (Pulpozaur, UJ), a przygotowany przez nich we współpracy z mgr. Bohdanem Widłą (Pulpozaur, UJ) – stanowił okazję do sprawdzenia swojej znajomości kultury popularnej poprzez wcielanie się w jej prominentne postaci. Tym razem triumfowali Grabowska-Derlatka, Marianna „Melepetą” Rospond (Pulpozaur, UJ) i dr Workowski. Oba konkursy miały swoje rozstrzygnięcie na zakończenie „oficjalnej” części programu, a nagrodami były statuetki przedstawiające Filozofika, książki tematycznie odpowiadające wydawnictwu oraz pamiątkowe dyplomy.

Zajęcia warsztatowe odbywały się jedno po drugim. Pierwsze z nich to *Wyklejanie filozofii* autorstwa ilustratorki, filozofki i lektorki języka chińskiego, mgr Ady Augustyniak (UJ), które sama przeprowadziła. Do udziału w tej atrakcji, polegającej na badaniu własnych obrazów świata i formułowaniu filozofii za pomocą środków wizualnych, obowiązywały

wcześniejsze zapisy. Otwarty charakter miały *Grafy argumentacyjne*, prezentujące grywalny system zapisu i łączenia argumentów dyskusji nad daną tezą, który może usprawnić komunikację między istotami rozumnymi, w tym postbiologicznymi. Warsztaty te przeprowadzili mgr Marcin Morawiecki (Fundacja Optimum Pareto) i Marcin Woźniak (Fundacja, UJ), a przy ich zorganizowaniu pomogła lic. Sylwia Panas (Fundacja, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) i mgr Jakub Zygućki (Fundacja); poza nimi w tworzeniu i testowaniu wzięli udział lic. Palm i Maciej Próchnicki (UJ).

Przez cały dzień funkcjonował *games room*, prowadzony przez stowarzyszenie. Uczestnicy próbowali tam swoich sił w grach planszowych, z których część została dostarczona przez jednego ze sponsorów, sklep Dragonus, a pozostała jest stale udostępniana przez Artetekę ją odwiedzającym.

Merytoryczną kulminacją imprezy był panel dyskusyjny *Filozofia i światy fantastyki* z udziałem zaproszonych gości. Nad obecnością i funkcją idei w tytułowym gatunku debatowali pisarz science fiction i twórca uniwer-

sum „Gamedec” mgr Marcin Przybyłek oraz badaczka gnozy i mitów dr hab. Izabela Trzcńska (UJ), zaś sekundował im badacz światotwórstwa mgr Krzysztof M. Maj („Creatio Fantastica”, Ośrodek Badawczy Facta Ficta, UJ).

Przewidziane w programie wydarzenia spotkanie autorskie z członkami zespołu ekranizującego *Podróż siódmą z Dzienników gwiazdowych* autorstwa Stanisława Lema przybrało inną formę, niż planowano, bowiem zaproszeni goście w ostatniej chwili zmuszeni byli odwołać swój przyjazd; jako kompensatę przesłali przeszło 20-minutowy materiał filmowy – w którym jego członkowie: Tomasz Łukasik (Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi), Patryk Sielecki (PWSFTviT) i Kamil Siuda (PWSFTviT) dzielili się z widzami swoimi doświadczeniami z pracy nad projektem – oraz plakaty i ulotki reklamujące owo przedsięwzięcie.

Na sam koniec, po rozstrzygnięciu konkursów, rozpoczęła się długo oczekiwana integracja; kameralna atmosfera, w jakiej się odbywała, sprzyjała dalszym roz-

ważaniom nad zagadnieniami poruszonymi w ciągu dnia, jak i poszukiwaniom filozoficznych Easter eggów w utworach popkultury.

Reasumując, *Filozofikon 2016. Konwent i konferencja naukowa* oferował punkty programu zróżnicowane pod względem formy i treści, a liczba istot, które wzięły w nim udział, plasująca się powyżej standardów konferencyjnych, świadczy o atrakcyjności tego nowatorskiego wydarzenia. (Nieobecny – jak i wszystkim

chętym – pozostaje zapoznanie się z nagraniami² kilku wystąpień i panelu dyskusyjnego, a także nadchodzącą publikacją, która zostanie wydana na zasadach *open access*.) Autorzy niniejszego sprawozdania mają nadzieję, że kolejne edycje będą cieszyć się jeszcze większym zainteresowaniem, a dzięki uwzględnieniu potrzeb zarówno fandomów, jak i środowisk akademickich, na stałe wpiszą się w krajobraz tych typów imprez.

² Wykonane przez Artetekę. Można je znaleźć przez m.in. oficjalny kanał YouTube *Filozofikonu*: Filozofikon • PhilosophyCon, https://www.youtube.com/channel/UC3l_UfiS3LrsC5ewHxTEYPA (11.09.2017).